

Za gospodarje

Maribor, dne 10. februarja 1937.

Položaj pohorskega kmeta.

Lansko leto smo zaključili z veliko skrbjo in s slabimi upi gledamo v bodočnost, kajti tako slabe letine, kot je bila tukaj lansko leto, niti najstarejši ljudje ne pomnijo. Niso redki oni, ki so posejali 12 do 15 mernikov ozimine, pa so potem namlatili 2 do 3 mernike zrnja. Sadno drevje je spomladl tako bujno in krasno cvetelo, da smo mislili in se veselili dočakati rekordno leto 1908, ko je bilo vsega v izobilju, a v jeseni je bil redek tisti, ki je imel v svojem sadonosniku kakšnih par jabolk. Le tu in tam je obrodila kaka hruska drobnica, da si je lastnik napravil kakih par sto litrov pijače. Krompirja je ta, ki ga je dobil veliko, pridelal komaj eno tretjino tega, kar je dobil v navadnih letih. Skratka, tako praznih shramb, kot jih imamo začetkom leta 1937, od pamtiveka že nismo imeli in s strahom vprašujemo, kaj bo. Kje bomo vzeli sredstva, da si nabavimo manjkajoča živila, ko niti za razne dajatve ne zmoremo? Gotovi gospodje sicer pravijo: »Kaj, Pohorje je bogato. Posestnik gre v gozd, poseka drevo, proda les in že ima denar.« Taki modrijani naj pomislijo, da moramo ob tako slabih cenah trikrat toliko lesa posekati za tisto svoto, kot smo jo dobili pred leti. Ti gospodje naj tudi ne pomislijo, da drevo ne zraste v kratkem času, ampak je treba 70 do 80 let časa, da je godno za posek, in se mora ta leta tudi od njega plačevati davek. Ako bi bilo naše gospodarstvo res tako dobičkanosno, kot gotovi gospodje domnevajo, bi bil pač med nami tudi kak kmet bogataš; saj vendar niso vsi slabi gospodarji in bi ne tičali skoraj vsi v dolgovih, v katere se čedalje bolj pogrezujemo. Bogatijo pa se od naših žuljev nekateri lesni trgovci. Ti ljudje odirajo producenta tudi s tem, da mu zaračunajo manjšo kubaturo, kot jo ima les v resnici; opozarjamo na to oblast, ki naj to prepreči. Eden od teh pijavk se je baje že izrazil: »Da bi le dolgo trajala kriza! Meni gre sedaj veliko bolje, kakor pred

njo.« Menda je hotel reči, da mu gre sedaj odiranje bolje. Kmet mora delati in garati za take pijavke, dokler ne bo uničil svojega gozda. Ako se ne izboljša naš položaj, bodo naši gozdovi, ki so bili naš ponos in naše hranilnice, postale puste goličave, njih lastniki pa bodo pregnani z lastne grude in bodo povečali armado brezdomincev in nemančev.

Pohorski kmet.

Ne zatrite domačega oreha!

Koncem minulega leta je posebno oživila kupčija z orehovim lesom. Kraje, koder je domači oreh posebno razširjen, so poplavalili nakupovalci. Po vseh železniških postajah so nakladali orehove hlode in orehove korenine (dolnji del hloda s korenino). Vsi ti nakupovalci, cela vojska jih je bila, so sklepali dobre kupčije, dobre kupčije za svoj žep, a prav slabe za našega kmeta prodajalca. Zakaj? Zato, ker je kmet v najboljšem slučaju za prodan orehov les dobil komaj četrtno tega, kar je ostalo čistega v žepu nakupovalca.

Cena orehovitih hlodov, za izvoz sposobnih, se je zadnje čase gibala med 600 in 1500 Din po 1 plm. Orehove korenine so bile pa še dražje. Po tej ceni so Nemci plačevali našim trgovcem z lesom oreh, natovorjen na vagon na meji. Cena orehovitih hlodov, ki niso sposobni za izvoz, je znašala približno 40 Din po 1 plm.

Tako visoke cene seveda kmet ne more doseči. Vendar pa bi morala biti cena, ki jo je dosegel, vsaj v nekem pravičnem razmerju z ono, ki so jo dosegli nakupovalci.

Za skledo leče je naš kmet prodal drevo, ki je dajalo dvem, trem rodovom plemenit sadež in ki bi ga lahko dajalo še bodočim dvem rodovom.

Tako je danes oreh skoraj že zatrt. Prodan je marsikje, ko je bil še v najboljši rasti in ko je dajal še obilo sadeža. Treba je skrbeti za obnovo orehav! Pose-

kane orehe je treba čimprej nadomestiti! Zasaditi je treba mesto vsakega posekanega oreha vsaj dve mladi, dobro razviti orehovi drevesci in poskrbeti, da tudi odrastejo. Saditi bo treba orehova drevesa tudi sicer v krajih, kjer oreh posebno dobro uspeva.

Izkušnja je pokazala, da je domači oreh najbolj plemenito drevo. Ne samo njegov sadež je visoko cenjen in se vselej dobro proda, nego tudi njegov les, kakor so zadnji časi pokazali, ima med vsem domačim drevjem najvišjo ceno.

Pri nas v Sloveniji je domači oreh s posebno naredbo zaščiten. Ta naredba določa, da se sme sekati orehova drevesa samo z dovoljenjem občinske uprave. Dovoljenje se sme izdati samo:

- a) ako se orehova drevesa očitno gnili, poškodovana ali močno ozebla in ako plodnost naglo ponehava,
- b) ako so zreli za sečnjo, to je, ako ima deblo merjeno v višini prs (1.30 m nad zemljo) več kakor 160 cm v obsegu ali nad 50 cm v premeru.

Orehovo drevje se sme sekati samo od 1. oktobra do 1. aprila.

Dovoljenje za sečnjo se izda le pod pogojem, da zemljiški posestnik namesto vsakega posekanega drevesa zasaadi vsaj dve mladi dobro razviti orehovi drevesi in sicer najkasneje v dveh letih potem, ko je posekal drevo. Drevesca naj se ne zasede na istem mestu, kjer je stalo staro drevo.

Zemljiški posestnik mora nameravano sečnjo orehovitih dreves prijaviti pri občini, v kateri leži zemljišče ter v svoji ustni ali pisni prijavi navesti število za sečnjo namenjenih dreves, kraj, kjer stoje in razlog za sečnjo. Navede naj tudi, kje bo posadil mlada orehova drevesca.

Kršenje te naredbe je strogo kaznjivo.

Vsa ostala pojasnila, zlasti glede dobave mladih orehovitih drevesc, daje okrajni kmetijski referent.

Ljudski pravnik.

Dolžnosti dolžnika nepriviligiranega denarnega zavoda. P. M. v A. — Neprivil. denarnemu zavodu dolgujete 2400 Din izpred leta 1932. Vprašate, kaj Vam je sto-

riti, da dosežete zaščito. Denarni zavod je po pravilniku sam dolžan, da Vas pozove k plačilu prvega obroka in Vam dostavi zadevni obračun. Koliko ste dolžan plačati, lahko razvidite iz že objavljenih odgovorov v Ljudskem pravniku.

Nabava potrdila, da je dolžnik kmet. Isti. — Vprašate, ali si morate nabaviti novo potrdilo, da ste zaščiten kmet. Uredba določa, da si je dolžnik dolžan priskrbeti potrdilo o tem, da je kmet, le na zahtevo svojega upnika ali drugega interesa.

Terjatev očeta-izročitelja zoper sina-prevzemnika. M. S. v P. — Leta 1930 ste od očeta prevzeli posestvo ter ste mu še sedaj dolžni plačati določeno vsoto. Vprašate, ali se Vaš dolg zniža. — Ako ste zaščiten kmet, se Vam dolg zniža za 50%, v kolikor Vaši skupni dolgovi ne presegajo 25.000 Din. Natančnejši način znižanja smo že objavili. V Vašem dopisu govorite o tem, da je še nekega dediča za izplačati. Ako ste glasom pogodbe Vi dolžni izplačati kako dedno odpraviščino, tedaj zaščita za Vas ne velja. Ako pa ste dolžni plačati prevzemno vsoto le očetu in bi oče potem z dobljenim denarjem imel plačati kakega drugega bodočega dediča, tedaj pa zaščita velja.

Terjatev trgovca in zaščita. Š. K. v S. — Vaš sin je prevzel posestvo z dolgovi pri trgovcu, pri denarnem zavodu in pri zasebniku. Večinoma so dolgovi nastali pred 20. aprilom 1932. Vprašate, ali Vaš sin kot prevzemnik posestva uživa zaščito in kake obresti bo moral plačevati. — Prevzemnik posestva uživa zaščito, ako je bil prejšnji dolžnik zaščiten in ako je tudi prevzemnik zaščiten kmet. Koliko obresti smejo terjati za terjatve izpred 24. aprila 1932 zasebniki in nepriviligirani denarni zavodi, smo v Ljudskem pravniku že pojasnili. Kar se tiče dolgov, ki izvirajo iz nakupa blaga na up, se ti dolgovi na glavnici ne znižajo, marveč se znižajo le obresti in sicer je plačati do 19. aprila 1932 dogovorjene (največ 12%) obresti, za čas od 20. aprila 1932 do 23. novembra 1933 kvečjemu 10% obresti, za čas od 24. novembra 1933 do 26. sept. 1936 1% obresti, od 26. sept. 1936 naprej pa se ne plačujejo nikake obresti. Za dolgove, nastale po 20. aprilu 1932 ne veljajo nikake olajšave, razen določbe o maksimalnih obrestih.

Kaj mora plačati zaščiten kmet zasebniku. F. P. v H. — Leta 1930 ste si pri zasebniku izposodili 6000 Din proti plačilu 9% obresti. Doslej ste plačali leta 1934 474 Din, leta 1935 565 Din. Vprašate, za koliko se Vam dolg zniža in koliko ste še dolžni plačati. — Višina Vašega dolga se ugotovi tako, da se izračunajo neplačane dogovorjene obresti do dne 20. aprila 1932 in da se priračunajo glavnice. V Vašem slučaju znesejo obresti 771 Din. Ta znesek se zniža na polovico t. j. 385 Din 50 para. K temu znižanemu znesku se prištejejo neplačane 9% obresti od celotne prvotne glavnice za čas od 20. aprila 1932 do 23. novembra 1933 t. j. znesek 859 Din 50 para; nadalje 1% obresti neznižane glavnice od 24. novembra 1933 do 26. septembra 1936, to je 170 Din. Nadalje 3% obresti od 27. septembra 1936 do 15. novembra 1936, t. j. 29 Din. Nadalje pravno-močno prisojeni še neplačani pravdni in izvršilni stroški, nastali do 19. aprila 1932. Končno neplačani dejanski izdatki za zavarovalne premije, javne davščine, takse za postavitev hipoteke ali zaznambe kakor tudi ostala plačila, ki jih je opravil upnik namesto Vas. Od tako dobljene difference (žal Vam je ne morem izračunati, ker nam pravnih stroškov in stroškov vknjižbe niste navedli) se odštejeta zneska, ki ste ju plačali v letih 1934 in 1935. — Od vsakih 100 Din končno dobljene vsote imate plačati 15. nov. 1936 obrok v višini 3 Din in vsakega 15. nov. v nadaljnjih 11 letih obrok po 9 Din 80 para.

Terjatve iz dediščine niso zaščitene. Isti.

Kaj sme terjati zasebni upnik od zaščitenega kmeta. F. D. v M. — Leta 1927 ste posodili kmetu 20.000 Din. Vprašate, koliko smete od njega terjati. Odgovor najdete zgoraj.

Znižanje dolga zaščitenega kmeta zasebniku. A. S. v K. — Vi in Vaša žena ste s posestvom vred prevzeli dolg 19.000 Din z 10% obrestmi od leta 1928. Doslej ste plačali na obrestih že preko 9000 Din, na glavnici pa preko 2000 Din. Vprašate, koliko še dolgujete in kako morate odplačevati Vašemu upniku. — Odgovor najdete zgoraj. V kolikor omenjate, da upnik noče pustiti veljati nikakega znižanja, pripominjamo, da je on sam dolžan napraviti obračun po določenem obrazcu ter ga poslati občinski opravi, ki je za Vas pristoj-

na; tam ga bodo že poučili o njegovih pravicah.

Znižanje dolga zaščitnega kmeta pri neprivilegiranem denarnem zavodu. M. F. v P. — Posojilnici, ki ne spada med privilegirane zavode, katere omenja čl. 6 uredbe o likvidaciji kmečkih dolgov, dolgujete 14.000 Din od leta 1929. Vprašate, koliko znaša Vaš dolg po zadnji uredbi in v kakih obrokih ga boste morali odplačevati. — Za Vas velja odgovor, ki smo ga dali zgoraj pod šifro F. P. v H.

Datum znižanja kmetских dolgov. S. H. v K. — Vprašate, s katerim dnem se zniža dolg ali s 20. aprilom 1932 ali s 15. nov. 1936. — Odgovor najdete zgoraj. Zniža se le vsota glavnice in neplačanih obresti do dne 20. aprila 1932. Od tega dne dalje je treba plačati obresti v gori navedeni višini od neznižane glavnice, istotako pravdne stroške in takse; vendar se pa od skupne vsote odštetejo obresti, v kolikor ste jih plačali v višji meri kot so z uredbo predpisane.

Zaščita prevzemnika starih dolgov. F. A. v O. Vaša mati se je pred letom 1932 zadolžila pri dveh posojilnicah. Lani ste prevzeli njeno posestvo ter oba dolgova. Vprašate, ali spadate pod zaščito in ali se Vam dolgova znižata. — Uredba določa, da ob prenosu imovine osebe, ki je uživala zaščito, na drugo osebo potom nasledstvene pogodbe katere koli vrste (izročilne, darilne) vživa tudi novi lastnik olajšavo po uredbi o likvidaciji kmečkih dolgov glede prevzetega dolga, če je tudi on kmet po tej uredbi.

Prevzem starega dolga in zaščita. 120. — Kupili ste leta 1934 posestvo ter prevzeli 10.000 Din dolga iz leta 1925. Odgovor na Vaše vprašanje, ali uživate kake olajšave po zadnji uredbi, najdete zgoraj.

Posojilnica kot upnica prevzetega dolga grozi z dražbo. A. K. — Leta 1932 ste kupili posestvo ter prevzeli terjatev neke posojilnice iz leta 1928. Sedaj Vam grozi posojilnica z dražbo in vprašate, ali ne bi mogli doseči zaščite. — Preberite odgovor zgoraj šifre T. K. v O. Ako boste plačali obroke v redu in ne boste zagrešili kakage dejanja iz čl. 53 uredbe, se Vam ni treba bati prisilne prodaje Vašega posestva.

Posojilo pri Priv. agrarni banki. Isti. — Vprašate, ali bi zamogli dobiti pri P. A. B. posojilo na dolgoročno odplačevanje. —

Obrnite se z zadevno prošnjo neposredno na P. A. B. Nam namreč pogoji posojil niso natančneje znani.

Vknjižba zastavne pravice na ženino polovico posestva? A. K. v J. — Imate preko 30.000 Din dolgov, ki doslej bremene le na Vaši polovici posestva, dočim je druga polovica last Vaše žene in še neobremenjena. Vprašate, ali se je bati, da bi se Priv. agr. banka kot prevzemnica znižanih dolgov vknjižila tudi na posestno polovico Vaše žene. Tak predpis ne obstoja in bo Vaši ženi ostala njena polovica bremen prosta, ako sama ne bo dovolila vknjižbe. Uredba določa le, da postane P. A. banka imetnica vseh dosedanjih zastavnih pravic v istem vrstnem redu.

Znižanje obresti terjatve nepriv. denarnega zavoda. Isti. — Nepriv. denarni zavod sme terjati za čas do 19. aprila 1932 12% obresti, za čas od 20. aprila 1932 do 23. novembra 1933 kvečjemu 10% obresti, od 23. nov. 1933 do 27. sept. 1936 6% obresti, od 27. sept. 1936 naprej pa 3% obreste.

Znižanje pravnih stroškov? Isti. Vprašate, če se tudi pravni stroški kaj znižajo po zadnji uredbi. — Uredba znižanja pravnih stroškov ne pozna.

Hmeljarske zadeve.

Najvišje hmeljske cene, plačane zadnji čas za 1 kg najboljšega hmelja raznih provenienc, so bile naslednje:

	letos	lani
Nemčija za doma (Tettang)	70	99
za izvoz	28	60
Amerika (Oregon)	49	17
Češkoslovaška (Žatec)	36	47
Jugoslavija (savinjski)	32	21
(vojvodinski)	22	16
Francija (alzaški)	27	23
Poljska	25	18
Belgija (Alost)	19	16

Tržna poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto 6. II. so pripeljali 156 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 10—12 Din, slanina 14—15. Kmetje so pripeljali 5 vozov sena po 4045, 3 otave 40, 1 slame 28, 15 voz krompirja 0.75—1.50, 27 vreč čebule 1—2, česen 4—8, zelje glava 1—4, kislo 3, hren 7—8. Jabolke 4—8, hruške 6—8, slive 7—9, veli orehi

7—8, luščeni 20—22. Pšenica 1.50, rž 1.50, ječmen 1.50, proso 1.25, ajda 1, proseno pšeno 3.50—4, ajdovo pšeno 3.50—4, fižol 2—3. Smetana 8—10, mleko 1.50—2, sirovo maslo 18—20, čajno maslo 24—28. Na trg so prinesli 292 kokoši po 18—25, 422 piščancev 20—60, 5 gosi 35—40, 13 puranov 35—60, 8 rac 18—20, 20 domačih zajcev 5—25 Din.

Ljubljanski živinski trg. Zadnji ljubljanski živinski sejem v sredo je bil dobro obiskan, kupčija pa je bila slaba. Na trg je bilo prignanih (v oklepajih število prodane živine) 165 (34) konj, 95 (25) volov, 43 (11) krav, 19 (13) telet in 88 (27) prešičev. Nadalje je bilo prodanih še 10 klavnih konj za Dunaj. Cene so ostale iste ko na prejšnjem sejmu. Prima voli so se prodajali po 4.75 do 5.25, II. vrste po 4—4.50, III. vrste po 3.50 do 3.7, debele krave po 3—4.50, klobasarice po 2—3, teleta po 6 do 7, prašiči po 5.50—7 za kilogram žive teže in prašički za rejo po 100—200 Din za komad. Konji so bili po kakovosti od 400 do 3500 Din za komad.

Zagrebski tedenski sejem. Dogon živine na zadnji zagrebski tedenski sejem je bil zelo velik, povpraševanje pa je bilo manjše, zlasti ker so izostali tuji kupci. Posledica tega je bila, da so cene padle. — Dogon: 47 bikov, 675 krav, 209 junic, 147 volov, 103 junci, 325 telet, 305 konj in žrebet, 648 prešičev in 214 pujskov. — Cene (za kilogram žive teže): bikli po 4—4.50, krave za klanje po 2.80—4, za klobase po 2—2.25, junice za klanje po 3.25—5, junice za rejo po 800 do 950 Din (za komad), voli II. vrste po 4.25—4.50, bosanski po 3—3.25, živa teleta po 6—7, zaklana po 8.25—9.50, debeli prešiči po 7.50—8, mršavi po 6—6.50, zaklani po 9.50—10.25, pujski po 50—100 za žival, lahki konji po 3000—4000, srednji po 5—6 tisoč, težki po 7—8 tisoč za par, žrebeta po 1500—1800 lahka, težka pa po 2000—2500 Din za komad.

Mesne cene v Mariboru: volovsko meso I. vrste kg 10—12 Din, II. vrste 8—10, meso od bikov, krav, telic 5—8, telečje meso I. vrste 12—14, II. vrste 10—12, svinjsko meso sveže 10—14 Din.